

EUROPEJSKI
TRYBUNAŁ
OBRACHUNKOWY

**Przemówienie
9 października 2025 r.**

**Przemówienie Tony’ego Murphy’ego,
Prezesa Europejskiego Trybunału
Obrachunkowego**

**Prezentacja sprawozdania rocznego Europejskiego
Trybunału Obrachunkowego za 2024 r.
przed Komisją Kontroli Budżetowej Parlamentu
Europejskiego**

9 października 2025 r.

**W przypadku rozbieżności tekstem właściwym jest
wygłoszony tekst przemówienia.**

Szanowny Panie Przewodniczący, Szanowni Państwo, Szanowny Panie Komisarzu!

Mam dziś przyjemność zaprezentować przed Państwem, na forum Komisji Kontroli Budżetowej, kluczowe ustalenia i najważniejsze wnioski płynące ze sprawozdania rocznego Europejskiego Trybunału Obrachunkowego za 2024 r. Wspólnie ze mną sprawozdanie roczne ponownie przedstawi mój szanowny kolega i członek Trybunału odpowiedzialny za tę publikację, Jan Gregor.

Sprawozdanie roczne to najważniejsza publikacja Europejskiego Trybunału Obrachunkowego, a jej sporządzenie wymaga poświęcenia i dużego nakładu pracy – około 50% zasobów Trybunału.

Sprawozdanie dostarcza cennych informacji na temat budżetu UE i różnych obszarów wydatków. Podobnie jak przeprowadzane przez Trybunał kontrole zgodności i kontrole wykonania zadań sprawozdanie roczne ma na celu wsparcie partnerów instytucjonalnych w kształtowaniu budżetu UE oraz w ich procesach decyzyjnych.

Tegoroczne sprawozdanie jest bardzo istotne ze względu na fakt, że obecnie trwają negocjacje dotyczące WRF na lata 2028–2034. Przedstawiono w nim ważne wnioski oraz wskazano wyzwania i zagrożenia, które należy wziąć pod uwagę przy kształtowaniu przyszłych budżetów.

Jakie są zatem najważniejsze wnioski płynące ze sprawozdania rocznego Trybunału za 2024 r.?

Trybunał wydał opinię bez zastrzeżeń w odniesieniu do sprawozdania finansowego UE za 2024 r. i potwierdził, że nadal rzetelnie przedstawia ono sytuację finansową UE.

Łączne dochody budżetowe UE – w tym dług zaciągnięty na potrzeby NGEU – sięgnęły 250,6 mld euro. Trybunał wydał w odniesieniu do nich opinię bez zastrzeżeń, podobnie jak w poprzednich latach.

Należy jednak podkreślić, że opinia Trybunału nie obejmuje kwot wynikających z niepełnego zgłoszenia lub nieuiszczenia należności celnych i podatków, ponieważ może ona dotyczyć wyłącznie zgłoszonych danych liczbowych.

Jeśli chodzi zaś o wydatki, to długoterminowy budżet unijny obejmuje zarówno środki z wieloletnich ram finansowych (WRF), które nazywane są tradycyjnymi wydatkami z budżetu UE, jak i z instrumentu Next Generation EU (NGEU). Na finansowanie w ramach NGEU składa się przede wszystkim Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF), który jest wdrażany w zupełnie inny sposób niż wydatki z budżetu UE objęte WRF. W efekcie Trybunał wydaje dwie oddzielne opinie dotyczące prawidłowości wydatków za 2024 r.: jedną w odniesieniu do tradycyjnych wydatków z budżetu UE, a drugą – w odniesieniu do RRF.

Chciałbym najpierw omówić opinię dotyczącą tradycyjnych wydatków z budżetu UE.

Choć oszacowany przez Trybunał poziom błędu w wydatkach z budżetu UE spadł, nadal ma istotny charakter – wynosi bowiem obecnie 3,6% (w 2023 r. – 5,6%). Ze względu na powszechne występowanie błędów wykrytych w wydatkach Trybunał po raz szósty z rzędu wydał w odniesieniu do nich opinię negatywną.

Szacowany poziom błędu nie jest miarą nadużyć finansowych, nieefektywności czy marnotrawstwa – to szacunkowa kwota pieniędzy, która nie została wykorzystana zgodnie z przepisami unijnymi i krajowymi.

Poziom błędu w wydatkach z budżetu UE jest określany poprzez uwzględnienie i skonsolidowanie poziomów błędu wykrytych w różnych obszarach polityki w zakresie WRF. Teraz chciałbym przejść do omówienia konkretnych obszarów polityki, aby zilustrować typowe ustalenia Trybunału, które składają się na poziom błędu.

Rozpocznę od polityki spójności, na którą przypada prawie jedna trzecia wydatków z budżetu UE.

Trybunał ocenił poziom błędu w tym obszarze polityki na 5,7% (w 2023 r. był on wyższy, wynosił bowiem 9,3%). Na szacowany poziom błędu nadal składają się przede wszystkim niekwalifikowalne koszty i projekty, a także przypadki naruszenia przepisów dotyczących zamówień publicznych.

W 2023 r. Trybunał zidentyfikował szereg czynników, które prawdopodobnie zwiększyły ryzyko nieprawidłowych wydatków. Były to np. zakłócenia związane z pandemią, pokrywające się okresy finansowania oraz stopy współfinansowania w wysokości do 100% w przypadku instrumentów takich jak REACT-EU i CRII, których terminy wdrażania upływały pod koniec roku. W związku z tym w 2024 r. poziom błędu w obszarze polityki spójności powrócił do poziomu bardziej zbliżonego do tego z wcześniejszych lat.

W ramach podejścia kontrolnego w obszarze polityki spójności Trybunał przeanalizował prace instytucji audytowych w państwach członkowskich. W ciągu ostatnich ośmiu lat Trybunał zgromadził obszerne dowody, w tym w postaci licznych błędów, które powinny były zostać wykryte przez instytucje audytowe, lecz nie zostały. Problemy te znacząco podważają wiarygodność ich prac i sprawiają, że Komisja może jedynie w ograniczonym stopniu polegać na ich wynikach.

Szczególnie niepokojący jest fakt, że w wielu przypadkach te same instytucje odpowiadają również za nadzorowanie środków z RRF na szczeblu państw członkowskich, jak również to, że w kolejnym okresie Komisja zamierza w dużym stopniu polegać na ich pracach, co zostało zaproponowane w projektach rozporządzeń dotyczących WRF na lata 2028–2034.

W opinii Trybunału stanowi to poważne ryzyko, któremu należy zaradzić.

Chciałbym przejść teraz do następnego dużego obszaru wydatków, czyli działu „Zasoby naturalne i środowisko”. Odpowiada on za nieco ponad jedną trzecią wydatków z budżetu, a największa ich część przypada na rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich. Trybunał oszacował, że poziom błędu w tym dziale jest istotny i wynosi 2,6% (w 2023 r. – 2,2%).

Głównymi źródłami błędów wykrytych przez Trybunał w tym dziale są przede wszystkim błędy administracyjne, niekwalifikowalne koszty i projekty oraz nieprzestrzeganie zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych.

Jeśli chodzi o dział „Jednolity rynek, innowacje i gospodarka cyfrowa”, Trybunał odnotował, że poziom błędu był istotny i wyniósł 3,2% (3,3% w 2023 r.). Obszarem obciążonym wysokim ryzykiem pozostają badania naukowe – Trybunał wykrył w nim bowiem liczne błędy związane z kosztami personelu.

W odniesieniu do 2024 r., inaczej niż w latach poprzednich, Trybunał przedstawił szczegółową ocenę transakcji w dziale 6 WRF „Sąsiedztwo i świat”. Ogólnie rzecz biorąc, środki te dotyczą wsparcia dla regionów i krajów spoza UE.

Trybunał oszacował poziom błędu na 4,9%. Ponad połowę wykrytych błędów stanowią koszty niekwalifikowalne i naruszenia przepisów dotyczących zamówień publicznych.

Pozostał jeszcze ostatni dział – „Administracja”. Podobnie jak w poprzednich latach analiza Trybunału wykazała, że poziom błędu w tym dziale jest nieistotny.

Podsumowując, w toku prac w zakresie kontroli zgodności na potrzeby sprawozdania rocznego za 2024 r. Trybunał stwierdził, że choć szacowany poziom błędu w wydatkach z budżetu UE spadł, wciąż stanowi problem.

Jeżeli chodzi o Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF), dokonana przez Trybunał w 2024 r. ocena płatności w ramach RRF opiera się na określonych w rozporządzeniu w sprawie RRF warunkach płatności, którymi są osiągnięcie w zadowalający sposób kamieni milowych i wartości docelowych oraz zgodność z innymi kluczowymi warunkami kwalifikowalności.

Model realizacji RRF znacznie różni się od tradycyjnego wydatkowania środków budżetowych – płatności nie są bowiem powiązane z rzeczywistymi kosztami, a dokonanie płatności z RRF nie jest uzależnione od zgodności z przepisami unijnymi i krajowymi. Ze względu na ten wyjątkowy model realizacji niezbędne jest zastosowanie szczególnej metodyki kontroli i podejścia kontrolnego. W związku z tym Trybunał wydaje odrębną opinię kontrolną na temat wydatków w ramach RRF.

W 2024 r. łączne wydatki z RRF wyniosły 59,9 mld euro. Kontrolą Trybunału objęto wszystkie 28 płatności w ramach dotacji o łącznej wartości 53,5 mld euro oraz wypłacone zaliczki na kwotę 6,4 mld euro.

W ramach kontroli Trybunał wykrył przypadki, w których kamieni milowych i wartości docelowych powiązanych z płatnościami nie osiągnięto w sposób zadowalający, a także nieprawidłowości związane z odwróceniem kamienia milowego, podwójnym finansowaniem i nieprzestrzeganiem okresów kwalifikowalności. Ponadto Trybunał odnotował przypadki niejasno określonych kamieni milowych i wartości docelowych, a także uchybienia w ocenach *ex ante* przeprowadzonych przez Komisję. Na podstawie tych ustaleń Trybunał wydał opinię z zastrzeżeniem w odniesieniu do wydatków z RRF. Trybunał zwrócił również uwagę na toczącą się przed Trybunałem Sprawiedliwości sprawę dotyczącą dwóch kamieni milowych.

Do końca 2024 r. Komisja Europejska wypłaciła 178,5 mld euro w formie dotacji w ramach RRF, co stanowi jedynie 50% łącznej kwoty dostępnych środków. W związku z tym, że do końca okresu wdrażania RRF przypadającego na sierpień 2026 r. pozostał mniej niż rok, oczywiste jest, że do wydania wciąż pozostają znaczne środki.

Trybunał dokonał niedawno przeglądu i podsumowania szeroko zakrojonych prac, które prowadzi w tym obszarze od momentu ustanowienia tego tymczasowego instrumentu w 2021 r. W przeglądzie tym przedstawiono najważniejsze ustalenia i wnioski, które mają kluczowe znaczenie przy opracowywaniu przyszłych instrumentów opartych na wynikach.

Wprawdzie Trybunał dostrzega istotną rolę, jaką instrumenty takie mogą odgrywać w ramach budżetu UE, jednak jest zdania, że w dalszej perspektywie powinno się wykorzystywać je tylko wtedy, gdy finansowanie jest bezpośrednio powiązane z mierzalnymi rezultatami. Ponadto istotne jest, aby istniała możliwość zidentyfikowania faktycznie poniesionych kosztów, a sposób opracowania i wdrażania tych instrumentów nie osłabiał rozliczalności.

W przypadku gdy będą one w przyszłości wiązały się z zaciąganiem długu, kluczowe jest, aby UE w sposób skuteczny ograniczała ryzyko stopy procentowej i ustanowiła z wyprzedzeniem jasny plan spłaty zobowiązań z określeniem źródeł ich spłaty.

W sprawozdaniu rocznym Trybunału za 2024 r. wskazano ponadto na ryzyko związane z zaciąganiem zadłużenia na potrzeby przyszłych WRF, a w szczególności na rosnące obciążenia wynikające z konieczności spłaty długu zaciągniętego w ramach NGEU. Do 2027 r. pozostający do spłaty dług UE może przekroczyć 900 mld euro, czyli prawie dziesięciokrotnie więcej niż w 2020 r., przed uruchomieniem NGEU. Co więcej, łączne wydatki z tytułu spłaty odsetek w ramach NGEU mogą przekroczyć w obecnych WRF

30 mld euro, ponad dwukrotnie więcej od kwoty 14,9 mld euro pierwotnie prognozowanej przez Komisję.

Większość spłat długu zostało odroczonych do kolejnych WRF, a rosnące zobowiązania dłużne stanowią poważne wyzwanie dla ochrony przyszłych budżetów UE i zapewnienia wystarczających zasobów na wdrażanie działań UE. Na lata 2028–2034 Komisja proponuje budżet w wysokości prawie 2 bln euro, co stanowi około 1,26% unijnego DNB. Należy jednak zauważyć, że 1,15% tej kwoty dotyczy nowych wydatków. 0,11% DNB UE przeznaczane jest na spłatę długu zaciągniętego na potrzeby NGEU. Spłata tego długu w ramach przyszłych budżetów UE może sięgnąć nawet 31 mld euro rocznie.

Wnioski dotyczące wieloletnich ram finansowych na lata 2028–2034 są aktualnie istotnym przedmiotem prac wielu instytucji, w tym Europejskiego Trybunału Obrachunkowego, a także tematem toczących się debat. We wnioskach zarysowano model podobny do RRF, który uwzględnia plany krajowe. W tym kontekście użyteczna może być analiza problemów i zagrożeń, które Trybunał zidentyfikował w odniesieniu do RRF.

Trwają już prace nad opiniami, które Trybunał przedstawi w sprawie tych wniosków. Zostaną w nich wskazane obszary ryzyka oraz przydatne wnioski płynące z rozległych doświadczeń naszej instytucji w dziedzinie kontroli unijnego budżetu.

Wszystkim nam przyświeca cel, by powstał budżet, które zapewni przejrzystość i rozliczalność, który będzie zgodny z długoterminowymi priorytetami Unii i który przyczyni się do lepszej przyszłości dla wszystkich obywateli.

Na koniec chciałbym wyrazić uznanie dla pracowników i kolegium Trybunału oraz podziękować za ich ciężką pracę. Ich zaangażowanie i profesjonalizm mają kluczowe znaczenie dla jakości sprawozdania rocznego oraz realizowania misji naszej instytucji.

Dziękuję Państwu za uwagę i zapraszam do dyskusji. Chętnie odpowiem na wszelkie Państwa pytania.